

Aan Ministerie van Defensie
Ruimtevragen.defensie@mindef.nl
t.a.v. projectleider Ruimte voor Defensie, kolonel Roy Hemmelder

Assen, 23 juli 2024

Betreft: Onderscheidende punten van het gebied rond Eelde t.o.v. andere locaties, aandachtspunten voor de planMER en de wegging van de alternatieven

Geachte kolonel Hemmelder,

Wij vragen u om de volgende punten mee te nemen in de planMER en de afweging tussen de potentiële locaties voor oefeningen met F-35. De gedachte hierbij is dat daarmee de punten waarin de omgeving Eelde verschilt van andere locaties scherper in beeld komen, hetgeen voor de afweging doorslaggevend kan zijn:

1. Aardbevingsgebied

Bij oefeningen met F-35-jachtvliegtuigen vanaf Groningen Airport Eelde (GAE) wordt een gebied belast dat voor een groot deel samenvalt met het aardbevingsgebied. De materiële en immateriële schade van de aardgaswinning is nog steeds niet volledig in beeld, laat staan opgelost. Dat gaat nog decennia duren. Het zou van grote maatschappelijke onverschilligheid getuigen als de slachtoffers van de aardbevingen ook nog de ernstige overlast (trillingen, knallen, geluidsniveaus van meer dan 100 dB(A)) voor hun kiezen krijgen.

Wij verzoeken u nauwkeurig in kaart te brengen wat de cumulatieve maatschappelijke (waaronder psychische) effecten zijn van het oefenen met jachtvliegtuigen in/nabij het aardbevingsgebied en dit te betrekken in de beschrijving en afweging van de alternatieven.

2. Effecten natuur- en stiltegebieden

De noordelijke Hondsrug, de kop van Drenthe en het aangrenzende gebied in Groningen worden gekenmerkt door een relatief groot aantal en groot oppervlak aan Natura 2000 en NNN-gebieden, beschermde landgoederen, het National Park Drentsche Aa, het Unesco Global Geopark De Hondsrug en stiltegebieden¹. De rust in deze gebieden zal ernstig worden verstoord door het geluid van F-35-jachtvliegtuigen als deze op Eelde worden toegelaten. Wij verzoeken u nauwkeurig in kaart te brengen in welke mate de genoemde gebieden worden belast met geluid en uitstoot van stoffen en de uitkomsten in de beschrijving en afweging van de alternatieven te betrekken.

¹ Deze gebieden worden aangetast:

Europees beschermde Natura 2000-gebieden nabij vliegveld Eelde: Drentsche Aa, Zuidlaardermeer, Leekstermeer, Fochteloërveen, Norderholt

Landgoederen: Friesche Veen, Vosbergen, De Duinen, Lemferdinge, De Braak

Unesco Global Geopark De Hondsrug en Nationaal Park Drentsche Aa

Stiltegebieden: Drentsche Aa, Fochteloërveen en deel van De Onlanden

3. Economische betekenis recreatiesector

Vanwege de natuur en de rust worden de noordelijke Hondsrug, de kop van Drenthe en het aangrenzende gebied in Groningen gekenmerkt door een relatief hoge dichtheid aan recreatiebedrijven zoals campings, B&B's, hotels, vakantieparken, watersportbedrijven, restaurants, etc. De recreatieve sector wordt extra benadeeld door verstoring van de rust t.g.v. het geluid van F-35-jachtvliegtuigen.

Wij verzoeken u om nauwkeurig in kaart te brengen hoeveel recreatiebedrijven er in de wijde omgeving van Eelde zijn. Wij vragen u om de economische effecten en andere belangen (e.g. werkgelegenheid) van deze sector te expliciteren en te betrekken in de beschrijving en afweging van de alternatieven.

4. Effecten op gezondheid onder meer voor mensen met een (verstandelijke) beperking

De noordelijke Hondsrug, de kop van Drenthe en het aangrenzende gebied in Groningen worden gekenmerkt door een relatief hoge dichtheid aan zorginstellingen en ziekenhuizen, onder meer voor mensen met een beperking. Deze bevolkingsgroep ervaart extra stress en angst t.g.v. het geluid van F-35-jachtvliegtuigen.

Wij verzoeken u nauwkeurig in kaart te brengen hoeveel zorginstellingen, zieken, mensen met een (verstandelijke) beperking en psychische problemen in de wijde omgeving van Eelde aanwezig zijn en hoeveel mensen in zorginstellingen en ziekenhuizen verblijven. We vragen u om expliciet aan te geven welke stress en angst deze groep gaat ervaren t.g.v. oefenen met F-35's op Eelde en de uitkomsten expliciet te betrekken in de beschrijving en afweging van de alternatieven.

5. Effecten openluchtrecreatie

De laagveengordel in de kop van Drenthe wordt ook wel [Groeningen](#) genoemd. Het gebied wordt gekenmerkt door een - zelfs voor Nederland - zeer groot oppervlak aan meren, plassen, beken vaarten², etc.. Naast de natuurwaarden van deze natte landschapselementen trekken deze meren, plassen, beken en vaarten duizenden dag- en verblijfsrecreanten om te zwemmen, te vissen, te zeilen en voor andere watersporten. Deze mensen recreëren in de openlucht en ervaren extra overlast t.g.v. het geluid van F-35-jachtvliegtuigen.

Wij verzoeken u nauwkeurig in kaart te brengen hoeveel natte landschapselementen in de wijde omgeving van Eelde aanwezig zijn en hoeveel dag- en verblijfsrecreanten overlast gaan ervaren van het oefenen met F35's vanaf Eelde. Wij vragen u om dit expliciet te betrekken in de beschrijving en afweging van de alternatieven.

6. Effecten op woningbouwtaakstelling in de regio Groningen-Assen

In het gebied rond Eelde werken de provincies Groningen en Drenthe en 7 gemeenten samen in het '[Stedelijk netwerk Regio Groningen-Assen](#)'. De regio en het Rijk werken samen aan het NOVEX-ontwikkelperspectief dat voorziet in het bouwen van 36.000 woningen en het creëren van 28.000 extra arbeidsplaatsen in de regio voor 2040.

Wij verzoeken u nauwkeurig in kaart te brengen wat de effecten zijn van het oefenen met F35's in dit gebied op het NOVEX-ontwikkelperspectief en dit expliciet te betrekken in de beschrijving en afweging van de alternatieven.

---

² Zuidlaardermeer, Foxholstermeer, Tusschenwater, 't Roegwold (Borgmeren, Woldmeer, etc.), Hunzedal, Mamerlaagte, Drentsche Aa, Sassenheim, Paterswoldsemeer, Leekstermeer, De Onlanden, Westerpolder

7. Effecten maneges en paardenhouders

De noordelijke Hondsrug, de kop van Drenthe en het aangrenzende gebied in Groningen worden gekenmerkt door veel natuurschoon. Dit heeft er onder meer toe geleid dat er een relatief groot aantal maneges, paardenhouders en paardenfokkers in het gebied gevestigd zijn. Paarden zijn vluchtdieren die op hol slaan van het geluid van F-35-jachtvliegtuigen. Hierdoor ontstaan voor paard, ruiters en de omgeving gevaarlijke situaties.

Wij verzoeken u nauwkeurig in kaart te brengen hoeveel maneges, paardenhouders en paardenfokkers in de wijde omgeving van Eelde aanwezig zijn, alsmede de mogelijke gevolgen voor deze sector en de uitkomsten hiervan expliciet te betrekken in de beschrijving en afweging van de alternatieven.

Hoogachtend namens de Natuur en Milieufederaties Drenthe en Groningen en mede namens

- Vereniging Omwonenden Luchthaven Eelde
- Natuurplatform Drentsche Aa
- Plaatselijk Belang Glimmen
- Dorpsbelangen Onnen
- Dorpsbelangen Noordlaren
- Dorpsbelangen Midlaren
- Dorpsbelangen Nieuw-Roden
- Dorpsbelangen Roderwolde e.o.
- BOKD (Brede Overleggroep Kleine Dorpen)
- Stichting Landelijk Gebied Haren
- IVN Eelde-Paterswolde
- IVN Groningen Haren
- IVN Peize
- IVN Roden-Norg
- IVN Vries
- IVN Westerkwartier e.o.
- IVN Zuidlaren

Reinder Hoekstra
directeur Natuur en Milieufederatie Drenthe

CC:

PS en GS provincies Groningen en Drenthe
*Raden en Colleges B&W gemeenten Tynaarlo, Assen, Groningen, Midden-Groningen, Noorder-
veld en Westerkwartier*